

“Ben patrondan yanayım.”

Bülent Oran

HÜLYA ARSLANBAY

“ Sanatsal olarak da ticari olarak da dört dörtlük bir film yapmak ise bilek ister. İşte o bilek olmayıp sanat yapıyorum diye, sanattan uzak filmler ortaya çıktığı zaman halk küstü. Ve seyircimiz televizyon dolayısıyla sinema gramerini almıştı. Fakat içerik olarak hala bizim Yeşilçam konularından kopamadı. O yüzden de seyircimizi Küçük Hanımlara, Brezilyalılara kaptırdık. Ve bu dizilerde ne numaralar varsa, hepsi bizim eski filmlerimizde var. Ve unutulmaması gereken bir şey daha var; sanat sinemasını ve sinema sanayisini besleyen, karateden melodramına kadar ticari filmlerdir.”

“Ve şu anda Türk sinemasına lazım olan da; Yeşilçam sinemasıyla, çağdaş sinemayı ve sanat sinemasını bağdaştırabilecek yönetmenler ve senaristler...”

Fotoğraf: Acem Ferit

Bülent Oran 70 yıllık bir yaşamın 44 yılını Yeşilçam'a vermiş bir insan. Ve o döneme oyuncu ve senarist olarak imza atmış önemli bir isim. Yeşilçam'ın en aktif üç-beş senaristinden biri.

Bülent Oran'ın öyküsü Bakırköy'de (şimdiki Ataköy) bir yalıda başlar. İyi bir ailenin çocuğu olmasına rağmen, bu yaşamdan sıkılarak evini genç yaşta terk eder. Zeytinburnu civarında bir gecekondu kiralayarak, kendi hayatını kazanır. Yapmadığı iş kalmaz bu arada... O dönemin Şaka Dergisi'nde mizah yazıları, Bez Fabrikası'nda işçilik, öğretmenlik derken sinema... Yıl 1949, yaş 28 ve set işçiliği... Bu arada arkadaşı Sırrı (Gültekin), Sami Ayanoglu'nun yanında asistan ve cebinde Bülent'in fotoğrafı, önüne gelene gösteriyor. Belki bir filmde rol alabilir diye. Başrol beklerken figüran olarak başlıyor oyunculuğa. Ardından İhsan Tomaç'ın bir filminde ikinci büyük bir rol, ama kötü adam... “Drakula İstanbul'da” filmiyle birlikte zirveye doğru yükselir. Ve 10 yıl kadar süren jönlük dönemi. Kendi deyişiyle “fizliğini yitirdikten sonra” oyunculuğu bırakıp senaryo yazmaya başlar. Yazış o yazış tabii... Bundan sonra ardı arkası kesilmez senaryoların. On günde bir senaryo, yılda ise 36 kadar senaryo... Sonuç

ise 70 yıllık bir yaşama kolay kolay sığacak gibi değil: 1000'e yakın senaryo, 40 filmde oyunculuk, 10 tane roman ve sayısız mizah yazısı ve öykü. Üstelik hâlâ dinç ve hâlâ çalışıyor. Dizi film senaryoları yazıyor.

“Zaten uzun zamandan beri kendimi dizi film tekniğine alıştırmaya çalışıyorum. Bu bana daha çok zevk veriyor. Arada sırada baba dede rolleri olduğunda TGRT'de oynuyorum. Hem senaryo yazmaktan daha kolay oluyor. Bir de jönlük falan olmadığı için ayrı bir sorumluluk getirmiyor. Birkaç birşey yapıp çıkıyorum.”

Oran'ın en büyük meraklarından birisi de kitap. Kitaplarla dolu bir evde doğduğunu ve kendisinde bir tutku haline geldiğini söylüyor. Bu öyle bir tutku ki ancak beş eve sığabiliyor. Bu beş evde hemen hemen 25-30 bin civarında kitap varmış. “Kitap satın alırken her zaman bu son olsun diyorum. Ama henüz son bulmadı.” diyor.

İşte Bülent Oran'ın yaşamını etkileyen, yönlendiren kimi noktalar ve yaptıklarıyla ilgili düşünceleri...

“Bir gün Talat Artemel çağırdı evine. Ben de bir rol var diye seviniyorum. Ama o, 'rol var ama senaryosunu sen yazacak-

... dedi. Şaşırđım tabii... Şimdiye kadar hiç senaryo yazmadığımı söyledim. O ise 'Senin için senaryo ne ki, kağıdı ortadan böle ikiye, hareketleri sola, konuşmaları sağa yaz tamam. Yazarsın korkma!' dedi. Ben de yazdım."

Senaryo yazmak bu kadar kolay olmasa gerek... Hele bu kadar çok...

Çok yazıyordum ama deli gibi de çalışıyordum. Sabah altıda çalışmaya başlardım. 11.00'e kadar devam eder sonra 15.00'e kadar yatardım. Uyandıktan sonra yeniden çalışmaya başlardım. Düşünün günde 2-3 saat çalışarak 3 sayfa yazı yazarsanız, senede 1000 sayfaya yakın yazı eder. Aslında o kadar zor değil. Tempoya girip ritüet alışınca, kafa alışınca zor olmuyor. Aslında tek tek yazınca daha zor oluyor."

Bu kadar kısa zamanda yazdığına göre araştırma...

"Bu kadar çok ve çalakalem yazmama rağmen çok karalama yaparım. Ve araştırarak yazırım. Zaten korkunç bir arşivim var. Hangi konuyla ilgili yazacaksam hemen o konuyla ilgili kütüphanelerimi ve dosyalarımı çıkarırım. Uyuşturucuyla ilgili bir senaryo mu olacak... Hemen uyuşturucu dosyama çıkarırım... Bu dosyalarda yaşanan olaylar da olduğundan, yazdığım şeyler daha gerçeğe yakın olur. Ben bir de duygularımı yazıyorum. O öyküyü beğnedikten sonra, sanki yaşayıyormuşum gibi oradaki yön benmişim gibi yazıyorum."

Peki ama yine de hatalar var...

"Hataların olması o kadar da önemli değildi. Ben yaptıklarımı kuralınla oynadım. Zaten bir senaryocunun 44 yıl piyasada kalabilmesi demek, yaptığı filmlere iş yaptırabilmesi demek. Yoksa üç tane film yapıp yatırırın, bir daha kimse aramaz. Ben yaptığım filmler için iyidir, içeriği

sağlamdır, öğretici yanı vardır demiyorum. Bir takım adamlar bana para veriyorlardı. (O döneme göre oldukça yüklü bir paraydı bu.) Ben de karşılığını iş yapan senaryolar yazarak ödüyordum. Aslında biraz vicdani bir olay ama ticari yanı da var. Ben patrondan yanayım. Sanatsal birşeyler varsa, oturur roman yazarım."

Yeşilçam'da senaryolar, yönetmenin yorumuna bağlı olarak ya da "star"ın isteğine göre değiştirilir. Ama her nedenle olursa olsun senaryo değişir.

"Değiştiriliyordu ki ne değiştiriliyor... Bu yüzden 100 senaryo yazdıysam, 90 tanesine gitmem. Çünkü baştan bilirim ki, yazdığım tipe uymayan oyuncu almıştır. O yönetmen o konuyu çekemeyecektir. Şudur budur..."

O dönemin sinemasını bir senaryo sineması olarak görüyor Oran. "Onlar senaryoyu iyi ya da kötü çekiyorlardı. Ama yazdığımız senaryoyu çekiyorlardı. Bizim dönemde sanat filmi gibi bir telaşımız yoktu. Bütün derdimiz yapılan filmin iyi iş yapması, iyi iş yapmasıydı. Onun için ayrı bir sinemaydı o, masal sinemasıydı. Seyirci için bir kaçış sinemasıydı. Kendisini özdeşleştirebileceği, kendini bulacağı, kendini unutacağı öykülerin sinemasıydı. Sonradan ortalık karıştı. Sanat, manat ayakları ortaya çıktı. O ayrı bir olay. Ticari sinema ayrı bir olay."

"Türk seyircisinin sinemaya küstürenler ve Türk sinemasının bu hale gelmesine neden olanlar o dönemin senaristleri ve yönetmenleridir" gibi bir görüşü kabul etmiyor Oran. Ona göre asıl suçlular "Sadace sanat filmi yapılması gerekir, başka film anlamı yok" gibi düşünenler...

"Sanatsal olarak da ticari olarak da dört dörtlük bir film yapmak ise bilek ister. İşte o bilek olmayıp sanat yapıyorum diye, sanattan uzak filmler ortaya çıktığı

zaman halk küstü. Ve seyircimiz televizyon dolayısıyla sinema gramerini almıştı. Fakat içerik olarak hala bizim Yeşilçam konularından kopmadı. O yüzden de seyircimizi Küçük Hanımlara, Brezilyalılara kaptırdık. Ve bu dizilerde ne numaralar varsa, hepsi bizim eski filmlerimizde var. Ve unutulmaması gereken bir şey daha var; sanat sinemasını ve sinema sanayisini besleyen, karateden melodramına kadar ticari filmlerdir."

"Minyeli Abdullah"ı da siz yazdınız. O filmin yüksek hasılat yapmasını neye bağlıyorsunuz? Yeşilçam konularıyla ilişkisi var mıydı?

"O filmin de ilginç bir yönü vardı. Şimdi zannettiler ki "Minyeli Abdullah" sırf dini ağırlıklı olduğu için iş yaptı. Benim iddiam ise şuydu: Bu

"Zehir Kaçakçıları", Nimet Alp ve Handan Adalı ile...

"Zehir Kaçakçıları", Sırrı Gültekin, Turan Gökör, Rıza Tüzün'le...

İnci İzmirli ve Feridun Çölgeçen'le "Evlat Acı'sında..."

Gülistan Güzey'le

Yeşilçam ağırlıklı bir film idi. Dini lafların olması ise artı bir puan getirdi. Sonradan din laflarının çoğunlukta olduğu filmler yapıldı. Ama hepsi de yattı. Yani ikisini birleştirmek gerekiyor. Seyirci hiçbir zaman yollarını şaşırıyor. İstedığı şeyi bulduğu zaman gidiyor, bulmadığı zaman bir takım aldatmacalar para etmiyor."

Buraya kadar tamam... Ama şu anda genç olsaydı ve senaryo yazmaya yeni başlasaydı, değişen ne olurdu?

"Önce döneme göre sorgulamak gerekir. O dönemde sanatsal içerikli filmler yapaydınız kimse gitmezdi. Şimdi de pek gitmiyor zaten. Sinemanın ticari yanı hep gözardı ediliyor. Şu dönemde senaryo yazmaya başlamış olsam; yine eskisi gibi düşünürüm. Belki biraz daha fazla sağlam içeriği olan, sanatsal senaryolar; ama iş yapan senaryolar. Ve şu anda Türk sinemasına lazım olan da; Yeşilçam sinemasıyla, çağdaş sinemayı ve sanat sinemasını bağdaştırabilecek yönetmenler ve senaristler..."